

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton. ~ ~
Előfizetési ár: egész évre 28 korona, fél-
évre 14 korona. ~ Egyes szám ára 60 fillér. ~

~ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium: ~
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó ~
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat. ~

Álmok álmodozása.

„Egy ember, aki messzeútra akart kelni, előhivatá az ő szolgáit és amiye volt, átadá nekik. És ada az egyiknek 5 talentomot, a másiknak hármát, a harmadiknak pedig egyet, — kinek-kinek erejéhez mérve, hogy hasznosítsák. És elutazott.“ Ismeretes bizonyára e bibliai történet a talentomokról. Talán nagyon is ismeretes, nagyon is közönséges s éppen ezért jelentőség-nélkülivé vált. Pedig egy nagy élettani törvény él ebben is, amiről mai nap sok szó esik, főként a nevelésügy; közleményekben: — a különböző tehetségekről, hajlamokról, melyek adva vannak s melyek kiképezése a nevelés föladata. Az így kiképzett hajlamok gyakorlása adja aztán az élet értékét, tartalmát, örömet, — a társadalmi együttélésben a békét, nyugalmat. Talán komolyan is fogják venni, vagy legalább komolyabban mint eddig. Eddig az a bolond divajt járta nevelésünk, nél, hogy akinek módja van, annak nem szükséges embernek is lennie, hiszen úgyis van neki mit enni, tehát maradhat, mint egy nagy gözkazán: van vize, van tüze, lesz hajtóereje, tehát csak mozogjon jobbra-balra, előre-hátra, míg olvasztóba kerül. Óh hány ilyen bolond mozgógépet termelt a vagyonos osztály. Ezek az unatkozó mozgógépek csinálták a háborút is. „Si vis pacem, — para bellum“ — az volt ám a közveszélyes örült, aki ezt a bolondgombát termelte.

Szóval: — a nevelés.

Benne van ebben a szóban az értelem is, a cél is. Az adott erőket élővé és éltetővé fejleszteni.

Úgy álmodoztam — nem most, a köztársaság demokráciája óta, de mióta a magam lelkén át látok, — hogy a jó Isten azért adott tehetségeket, erőket, testünkbe, lelkünkbe, hogy azok kifejlődve, gyümölcsözzenek; — okos és hasznos tetteink legyenek a boldogító gyönyörűség e földi világban. Úgy éreztem a magam életében, úgy láttam könyvekből s élettapasztalataimból, hogy ez a szintiszta igazság, amely az evangéliom minden betűjén is szinte átvilágít és átmelegít. Az élet jelenségeinek sokfélesége, a teremtő és alkotó Isten ehetségének nagy összetételét mutatja s a nagy összetétel mintegy a mi testünkben és lelkünkben oszlik sok-

féleséggé s így lehetünk Isten munkatársai Krisztusunk lelke szerint. S hogy a földmunkásnak most földet oszt a népkormány, az iparosnak anyagot és szerszámokat, a hivatalnokoknak mindennapi kenyeret és öltözetet: — ám jó! De egy mély belátású lélekkel szólva: „az ember mégis csak különb egy csorda baromnál, mely nyugodtan kérőzik, ha kövér legelőjén jóllakott.“ Persze, hogy több!

Ha most már az anyaság ideje kellő nyugodtsággal véget ér s a kis ember e földre lép, olyan viszonyok közé kell helyezni, hogy földi útja egyenes legyen és ne bukdácsoljon teste-lelke az elébe rakott bolond akadályokba. Már mint, egyrésről a vagyon elkényeztető ernyesztése, vagy a szegénység sorvasztó tövissei.

Én nem részletezek itt, csak álmodozásomat mesélgetem. A részletezés azokra tartozik, kik a gyepűt tartják kezökben. Az ő dolguk meglátni a hajlamok irányát már a népiskolában, vezetni előre, mindig előre, tapintatosan, okosan, míg alkotásra kész és képes erők lesznek. Én az irányt látom s oda mutatok.

Eddig uralmi vágya örületében pusztult az ember, — ezután a krisztusi szolgálat gyönyörűsége várna reá. Annyi tény, hogy a nevelésnél legfőbb és legnehezebb a kezdet, azért a legkiválóbb lelki erőket kellene megnyerni, előkészíteni néptanítókul, gyermeknevelőkül. Ide mintegy krisztusi erők kellene. Én elismerem az embernevelés fontos és nehéz munkáját, minden fokozaton, de azt mondom, hogy az egyetemeken tanító nevelő, kevesebb alakító tudással is beérheti, illetve sikert érhet el, mint a kezdő lélek finom burkolt hajlamainak, vágyainak, kezdő erőinek bontogatása, irányítása, erősítése. S minő észvesztően drasztikus berendezkedés volt az az emberi társadalomban, hogy az anyagok alakítóit, az állatok és növények nemesítőit, alakítóit, főként a rombolásra és gyilkos pusztításra előkészítőit, nagy fizetésekkel, kitüntetésekkel, nagy tisztelettel látta el és vette körül a társadalmi szervezet és — azokat, kik az emberi lelket, az ember-állatot volnának hivatva felemelni, kiemelni minden létezőn felül, hogy urává legyen az anyagnak s élete nemes eszközeül használjon fel minden látható és láthatatlan erőt: — ezeket a nevelőket, ott legelején, a kezdeten, a népiskolákban... hogy is

mondjam . . . csak mostanában kezdi észrevenni. A nevelés legyen a szép élethez vezető út. Eddig a népmilliók egyik rétege épített úgy ahogy, a másik elpusztította alaposan s ráadásul magát is. „Milliók egy miatt!” Ezután a változatos alkotó erők legnemesebb versenye építsen új Jákób-lajtorját az égig, amelyen fel és le, állandó legyen a lelkek közlekedése. A nevelés levén a társadalom kezdő és végső érdeke, ezért kell áldozni mindent. Ne maradjon egyetlen gyermek sem állati sorba. Minden gyermek egy kötelezvényt hoz teremtőjétől, a társadalommal szemben, melyet a társadalomnak ki kell fizetnie: — teste, lelke kiművelésének lehetőségét. Ez a legnagyobb örökség, mely kijár mindenkinek. Ez örökségétől megfosztani a legnagyobb büntetés, melyért bűnhődött eddig is eléggé a társadalom s bűnhődik ma is és ezután sem kerülheti el. Kain gonosz mentegetőzése: „avagy őrizője vagyok-e én az atyámfianak?” a társadalomra is szól minden időben s legelső érdeke a társadalomnak, hogy őrizője, még pedig szigorúan gondos őrizője legyen, testi és lelki ártalmak ellen, az egyéneknek. A nevelésnek minden eszközt meg kell adni mindenkinek. A szegénynek kosztját is, ruházatát is, ha hosszabb, költségesebb tanuláshoz van benne képesség, meg kell adni. S oda kell hatni, hogy a köznevelési adón kívül, a teljesen köz-költségen nevelt egyén, részben vagy egészben fizesse vissza, mintegy törlesztési részletként, a nevelésére fordított költséget. Amit ide fizet évenként, azt megtakaríthatja busáson a kávéházi-, korecsmai-, orfeumi- és kártyapénzekre, melyekre prédálta el eddig igen sok nevelt úr nemcsak feleslegét, hanem mindennapi kenyerét, tisztességét s mely bűnös prédálást megérdemelt utálattal fog emlegetni az igazi művelt ember. A társadalomba is visszatérül az eddigi foltozgató jótékony-ság feleslegéből, melyet elnyeltek a büntető, javító gyógyító intézetek feneketlen hordóba töltögetett fillérei, pótdói. Visszatérül a tiszta belátás által vezetett és megbeesült mindenféle irányú munkásság felhalmozott termeléséből, melyet nem fecsérelnek el gyerekes, okatlan lakmározásokra, cifrázkodásra, esztelen hiúságokra s ezekből felburjánzó testi és lelki vakolásokra. És így tovább.

Álmodozás ez csupán? . . .

„Ha annyi hitetek volna, mint egy mustármag, azt mondanátok e hegynek: omolj a tengerbe! És bele omlana.”

Csak egy mustármagnyi is!

Hát a teljes odaadás!

Ehez azonban nevelők kellene, kik előtt a Biblia nem csak mithos . . .

Apostolok kellene, kik odaállanak Pál mellé s az újjászületett lélek mindeneket meggyőző erejével vallják: Én sem szégyellem a Krisztus evangéliomát, mert Isten hatalma az, minden hívő idvességére!”

A. K.

Márciusi tanítások summája.

Az emberi lélek ősi igénye, ősi joga a szabadság, más szóval az élet teljessége után való vágy. Szabadságra vagyunk teremtve. Még a természet környező erői ellen való küzdelem, a tenger, a levegő meghódítása is abból a vágyból született meg, hogy az ember lerontva az őt körülfogó korlátokat, szabadon fejthesse ki önmagát. Ez az ősi igény, ősi jog mintegy veleszületett tulajdona az embernek és érvényesülésre tör úgy az egyén, mint a közösségek, a társadalmak és a nemzetek életében. Igazán mondja a nagy angol történetíró és bölcselelő Carlyle, a francia forradalomról írott híres és hatalmas munkájában: „ez mély parancsolatja egész létünknek, hogy szabadok legyünk. Szabadság az egyetlen célja — bölcselel törjünk felé vagy oktalanul — minden ember küzdelmeinek, fáradozásának és szenvedéseinek ezen a földön“. (I. 304. l.) Ez volt mindig a legnemesebb lelkek vágya, legtisztább korok eszménye. Szolgalelkek sokszor elalkudták, sokszor elárulták és eladták, mint valami portékát, de vele együtt ember-voltukat adták el és tagadták meg. *Lemondtak arról a jogról hogy igazán emberek lehessenek.* Soha semmit sem szomjazott jobban az ember, mint azt, hogy igazán ember, szabad lehessen, de — sirni lehetne ezen — semmiről sem volt annyi hamis fogalma, mint erről és semmivel sem élt úgy vissza, mint éppen a szabadsággal.

A szabadságnak ez a szomjuhozása azért van, mert Isten így akarta ezt. Szabaddá teremtette, szabaddá tette az embert; szabaddá — még önmaga felett is. Az egész teremtetségben csak az embernek van meg az a kiváltsága, hogy rendelkezessék önmaga felett. Szabadságot kapott arra, hogy szabad vagy szolga, jó vagy rossz, Isten gyermeke vagy a bűn zsoldosa lehessen. Félelmetes, sorsdöntő hatalom ez az ember kezében, amellyel élni tökéletesen csak a Krisztus tudott. Nézzük meg azért, mit mond nekünk erről a kérdésről, mely minden lelket egyaránt érdekel s amely a mai időkben sokszorosan aktuális, Ő, aki a legmagasabb és legmélyebb, egyszerűen a legeszményibb értelemben vett szabadságnak élő megtestesülése volt?!

Azzal kezdi, azzal vezeti be ezt a kérdést, midőn a köréje csoportosult zsidók büszkén hivatkoznak arra, hogy ők Ábrahám magva, tehát nemes ősökkel bíró szabad nemzetség és nem szolgafaj: „aki bünt cselekszik, szolgája a bűnnek“. (János 8₃₄). Micsoda hideg zuhany lehetett ez a válasz annak a hallgatóságnak! *Tehát bűn és szolgaság édes testvérek. Bűn és szabadság kibékíthetetlen ellentétben van egymással.*

Ezzel a kérdés mélyéig, gyökereig vezet el Jézus. Nem lehet ott szabadságról beszélni, ahol a bűn, az embernek, az életnek, a boldogságnak ez az ősi ellensége befészkelte magát. Aki bünt cselekszik — és itt nemcsak a büntetőtörvénykönyv paragrafusai által sújtott bűncselekményekre kell gondolni — az oda adta

magát, a maga benső, tiszta erkölcsi lényét, az lemondott önmagáról. Ahol a bűnt megtűrik, ott szolgálnak is neki. És hiába verjük akkor a mellünket, hogy szabadok vagyunk. Jézus ma is, a mai emberiségnek is azt mondaná válaszul, megszegyenítő, fájó, legérzékenyebb részünkbe vágó, de éppen ezért igaz, becsületes s a teljes gyógyulásra utat mutató válaszul: aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek.

Azt mondaná az egyéneknek, kik az egyéniség szent joga címén szavalnak a szabadságról s annak teljes mértékét követelik: helyes. A természetől kapott szent jogotok ez, de szabadok akartok-e lenni *valósággal* s azok vagytok-e hát igazán? Nem, nem vagytok azok. A szívetekben úrrá lett az önzés, életfelfogásotok meg van fertőzve s nem veszitek észre, miként szennyezi be a kezeteket, miként kötözi össze a lelketeket egy láthatatlan, magatokban hordott zsarnok: a bűn. Hazug az ajkatok, képmutatás ül az arcotokon, csak a látszatért akartok becsületesek lenni, csak látszat-életet éltek a tisztaságban, a szerelmelekben, a családi életekben s a jóságotok csak jótékonyság, de nem maga a jóság. Előítéletek, gonosz szokások, rabtartó szenvedélyek, erkölcstelen erkölcsök rabjai vagytok s óh, olyan kevesen, olyan nagyon kevesen vannak közöttetek abból az emberfajtából, amely, ha egy imádságos pillanatban befelé, a lelke mélyére tekint, ne látna a belső emberén foltot, ne hallaná a kísértő fojtott suttogását: az anyám vagy s ne jönne rá, hogy ő, a külső szabadságára féltékeny, büszke ember, belsőleg egy elősdi áldozata, a bűn bilincsbe vert, nyomorult játékszerré vált szolgája.

Azt mondaná a társadalmaknak a nemzeteknek is, mikor vezető férfiai a függetlenségről, szabadságról mondanak átérzett, komoly, ünnepélyes ígéretet, vagy át nem érzett üres frázisokat: szabadságra törekedtek. Helyes. Szabadság nélkül nincs haladás, boldogulás, nincs élet, ahogy levegő nélkül nincs. De nézzetek önmagatokba. És lássátok meg, hogy a magatok szabadságát más osztályok, más népek igábatörésével gondoljátok elérhetőnek, amelyeknek éppen annyi joguk van a szabadságra, mint nektek; lássátok meg, hogy intézményeitek, a politikátok tele vannak mótellyel, nyíltan valljátok, hogy a politikában nincs erkölcs; lássátok meg a romlottságot, megvesztegethetőséget, állásoknak elvekkkel vagy pénzzel való megvásárolhatóságát s mindebben és ennél még sokkal többen vegyétek észre, hogy ősi átokként fekszik rajtatok a hamisságnak való szolgálát terhe, hogy nem vagytok és nem lehettek igazán szabadok, mert „aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek”, már pedig „a szolga nem marad mindörökké a házban, a Fiú marad ott mindörökké!” (Ján. 8³⁵.)

Soha ezeknek a szavaknak nem volt súlyosabb jelentése, soha nem szóltak jobban hozzánk, emberekhez, mint ezekben az időkben.

Egy csaknem ötödfél esztendeig tartó véres világháború poklából került ki az emberiség. A világbékesség gondolata jobban megragadta a fáradt lelkeket, mint

valaha. Egy új világrend s vele az igazság és jog uralma valósulásra váró eszményként él a szívek mélyén. Elnyomott, halálba hajtott milliók ébredtek öntudatra a monarchiák és osztályuralmos államok érdekháborújának vasszőges korbáca alatt s forradalmi lázzal sietnek — helyes vagy helytelen úton — a népek államának, nemzetek társadalmának megalkotására. Mindenesetre hajnalhasadás előtt állunk. Jobb, igazabb, boldogabb kor int felénk. Mint ígéretföldre... Mint egy meleg családi hajlék... De hangzik felénk az intés: „a szolga nem marad mindörökké a házban!” Az előzőkből tudjuk, mi az értelme e szónak: szolga. És itt az ideje, hogy meghalljuk és megértsük ez intést.

Hiába lesz minden változás, állami és kormányformák megújulása, régi szerződések és hitvallások megsemmisítése, a föld térképének megváltozása, ha mi azon a régiéket leszünk. *Ha csak a ruhánk lesz más, a szívünk pedig a régi marad.* Én nem szünöm meg ezt hirdetni soha! A hajnalunk megint éjszakába hanyatlik, a világbéke megint világháborúban fog megégni, a mosolyunk újra sirásra, igazságunk újra igazságtalanságra, a jólétünk újra teljes romlásra s a boldogságunk újra boldogtalanságra torzul, ha mi szolgák maradunk. Ha ki nem irtjuk közülünk, mellőlünk és mindenekelőtt önmagunkból a bűnös, legősibb ellenségünket és zsarnokunkat. Mert ha újra bűnnek vetünk, a bűnből bűnt fogunk aratni. „Minden időkön át a bűn nyomorúságnak szülője volt, az lesz és az marad” — mondotta ismét Carlyle. „A bűn zsoldja: halál”, írja Pál apostol. S ez örök törvény, amelyet megkerülni és kijátszani nem lehet.

Itt van a mi drága magyar függetlenségünk. Legjobbaink álma, szabadságharcaink tiszta lobogója, évszázadok keserves szolgáltságának dicső igazságszolgáltatása. S ezzel a függetlenséggel együtt egy szociális megújulás diadala. Összetört a Habsburgok trónja, nincs már a sasnak egy feje sem, letűnt a fekete-sárga militarizmus és vele összeomlott a jobbagyartó kiváltságosok hatalma. Ma még idegen imperializmusok, rabló étvágyak karmai vajúdnak mélyen országunk testébe, de eljön az idő, el kell jönnie, mikor meghal ez az imperializmus is s a szabaddá lett népek megfogják érteni egymást, megfognak érteni bennünket s szabad hazánk ölén összefognak a szabad emberek, hogy megépítsék a boldogabb jövő templomát.

S újra hangzik felénk az intés: „a szolga nem marad mindörökké a házban”. El ne feledjük soha! Írjuk oda ennek a hatalmas épületnek, a jövőnek az ormára. Vissza ne kíváncsozzunk a szolgáltságba, amelytől megszabadultunk, de szabaduljunk meg attól a másikkal szolgáltságtól is, amelynek uralmát nehezebb levetni s amelyben élve minden szabadságunk csak önámítás; szabaduljunk meg a bűntől is! Az októberi forradalom csak külső volt s éppen ezért nem teljes. Még egy másik, egy belső forradalomnak kell végigzúgni a lelkeken: a megtisztulás, az újjászületés forradalmá-

nak! Lélek és test, belső és külső kölcsön hatásban vannak egymással. Egyik a másik nélkül, önmagában csak árnyék. Valóság csak a kettő együtt lehet.

Azért mondta Jézus, azért fejezte be a szabadságról mondott ígét így: „ha a Fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok lesztek.“ (Ján. 836.) Hangsúlyozta: valósággal! Ez a felszabadulás az, amit ő újjászületésnek, új életnek nevezett.

A március 15-ével kapcsolatban sok politikai és egyházi tanítás, szónoklat hangzott el. Mindennek tanúsága és minden márciusi tanítás summája ez: *Isten országát csak az Isten fiai bírhatják!*

Ferenczy Károly.

Közélet

Belügyminiszteri engedély száma:
94.463—1918. IXXX-b.

Édes Testvéreim a magyarságban!

Öt évvel ezelőtt ugyanilyen megszólítással bocsátottam ki felhívásomat a felépítendő bunyaszekszárdi református templom javára. Akkor még a béke soha vissza nem jövő áldásait élveztük; gyűjtésünk eredménye 5000 korona volt. Most a lezajlott világháború idején megegyeszer megpróbálom felhívni lelkes magyar közönségünket, hogy adakozzanak a krassószörénymegyei bunyaszekszárdi templom céljaira.

Első felhívásomban súlyt helyeztem a teljesen románok közt lakó kis egyházközségünk sorsára, elhagyatottságára, mely egyházközség 50 évvel ezelőtt alakult; fából csinált temploma már alig használható, rogyadozik. Most már többet mondhatok: a világháború 80 katonát szőlített el egyházközségünkben szeretteitől, pedig ez a község 240 lelket számlál, — ennél fogva a megfogyatkozott munkaerő hiánya miatt templomunkat nem javíthattuk, az idő eltelt, úgy, hogy templomunk már használhatatlan. Megmaradtunk azért református magyaroknak, játszadozó gyermekeink kacagásaitól még mindig hangos az erdő, magyar dalok és énekek esendülnek fel szántóföldeinken, erdeinkben, csak a templomunk üres, nem jönnek bele imádni az Urat, mert félnek az összeomlástól.

Nem tudjuk: mit hoz magyar népünkre az idő, de hogy szomorú idők előtt állunk, az kétségbevonhatatlan. Itt a végeken most van szükség igazán lelkes magyarokra, akik vigyázni tudnak minden talpalatnyi magyar földre. Ehez a munkához jó magyarságunkon kívül szükséges a vallásos érzést ápoló, erősítő templom, ahol a magyar zsoltárokon és himnuszokon kívül ezer éves hazánk jogai is prédikálnak, benne felserkentvén azt, aki alszik, erősítvén azt, aki ingadozik.

Ennek a templomnak a felépítésére adakozzatok, magyar hittestvéreim.

Legyen a felépítendő magyar Sion az Isten dicsőségének hirdetésén kívül a magyar szó megvédelmezője, a magyarok Istenének temploma, a reformátusok mentevára!

A gyűjtőíveket 2 hónapon belül kérem visszaküldeni, az adományokat a református lelkészi hivatal címére kérem juttatni.

Bunyaszekszárd, u. p. Marosberkes, 1918 nov. 1.

Vargyas István
gondnok.

Gyököcssy József
református lelkész.

2550—1918.

Hazánk déli — most tőle elszakítani kívánó részén — Krassó Szörény megye marosi járásában 25 község 20.000 román lakosa közt, e nehéz időkben minden veszedelemnek kitéve, 800 magyar él, köztük Bunyaszekszárd 240 reformátusa. E kis szegény egyháznak nagy hivatása van ott úgy református, mint magyar nemzeti szempontból. — Meg kell hallanunk kérő szavakat! Segítsünk felépíteni szegényes illyési oltárunkat! Nemcsak az ő érdekük, a magyar reformátusság kötelessége ez. Szentés, 1918 november 12.

Futó Zoltán

békésbányai református esperes.

8704—1918.

A legnehezebb körülmények között is magyar, — református missziót teljesítő bunyaszekszárdi református egyház kérését összes egyházaink megértő szeretetébe a legmelegebben ajánlom.

Debreczen, 1918 november 25.

Baltazár
püspök.

Egyházunk teendői a társadalmi élet szempontjából.

Az egyház tagjaiban s általuk a társadalomban él. Hittartalma földi vonatkozásban erkölcsi törvény, melyet itt akar a társadalom életében megvalósítani. Ezért ettől különválni csak úgy tud, ha feladatát épen ebben az irányban nem tölti be. Az erkölcsi törvény itt e földön eszköze a megalakításra váró istenországnak, melynek tehát itt kell megkezdődnie. Ha valaki — mint egyházunk is — vállalja az isteni akarat, mint erkölcsi törvény, szolgálatát, vállalnia kell azt a földi életre is.

Legfőbb erkölcsi törvény pedig egyházunkra nézve az az áldozatos szeretet, mely a Jézus életében jelent meg. Vallásos nevelését tehát úgy irányítsa minden fokon, hogy tagjai ezt a jézusi életet s ennek értékeit fedezzék fel. Emberi bölcseséggel nem tesz sem jobbá, sem hívőbbé. Ennek az életnek bölcsesége azonban megszegyeníti a gonoszokat és megindítja a kételkedőt. A kinyilatkoztatott szeretet akkora teljessége ugyanis az örökkévaló Lélek beszéde az emberi lélekhez.

A szeretet életerő. Minden életgazdagításnak legmélyebb kútfeje. Az élet belülről tör kifelé, mint a mustármagban rejlő őserők. Ennélfogva a szeretet erejét ott kell kifejleszteni társadalmi szempontból is, ahol a társadalmi élet alapja van: az egyénben. Egyéni újjászületés nélkül nincs átalakulás a társadalomban sem. Így egyházunk akkor végez legértékesebb munkát a társadalomra nézve is, ha minél hívebben teljesíti speciális egyházi feladatát: az egyeseknek Istenhez vezérlését és az ő akaratának, a szeretetnek szolgálatára állítását. Hacsak valaki kétségbe nem vonja azt, hogy a társadalmi élet feladatainak legbőlcsebb megoldása, minden látszat ellenére, szintén csakis a szeretet alapján lehetséges. Már pedig nehéz volna most elhinni, hogy a krisztusi szeretet nagyobb keresztet hozott volna az emberiségre, mint azok a bűnök, amelyekben az emberiség a krisztusi szeretet ellen vétkezett.

Egyházunk munkája épen a vallásos nevelésben izetlenült meg. Emberi okoskodásokat tanított, melyeknek útvesztőiben csak fáradtságot érzett a szárnyalásra vágyó lélek, de nem találta meg azt az evangéliumi világképet, mely a szeretet Istene körül alakult ki. Így azt meg sem szerethette, megvalósítására ösztönt sem nyerhetett. Aki pedig nem lát tisztán, az eleve tétovázásra van kárhozható.

Ha a jövő idők nem kötik meg egyházunk tevékenységét, itt kezdje el a munkát. Még pedig minden vonalon. Különösen a leendő vezetőkben gyűjtsen szent jelkesedést az evangéliumi világnézet iránt, hiszen ők fogják azt továbbterjeszteni. Evégett ne felette sokat a bibliáról, de annál többet a bibliából és mindenekfelett az evangéliomból. Emellett tanítsa meg őket minden tudomány között a legfontosabbra: az emberi tudás *elégtelenségére* s gyarapításának folytonos szükségére. Vagyis adjon a lelkükbe éhséget és szomjúságot mindenben az igazabb keresésére, még gyötrődés árán is. Az a tanár tanít legtöbbet és legjobban, aki ezt cselekszi. Sajnos, hogy ehhez a mi tudományunk sok esetben kothurnusban járt. A tanító távol állt tanítványától, s nem engedte, hogy ez lelkébe pillantson. Genfben, köztársasági életben, ez nem így volt. Bizonyosan itt is változni fog. És ez jó szerencse, mert épen a tudásvágy s az élet iránti érdeklődés hiánya súlyosított nagyot a kálvinizmus nivóján általánosságban. Prédikáció-irodalmunk túlnyomó része ezt bizonyítja.

Az égő lelkű vezetők segítségével vállaljon aztán egyházunk végre őszinte közösséget a belmisszió minden munkaágával. Nem áll az, hogy a belmisszió szépen megfér az egyházban, — hanem igenis *egy* vele, eleven tag, mely a legfontosabb életfeladatot végzi. Ezért a lelkek közvetett és közvetlen érintkezésének minden eszközét érvényesítse. Napisajtó, könyv, röpirat, népies előadás, vallásos és vitaestély, vasárnapi iskola, ifjusági egyesület, bibliaolvasó- és magyarázó-kör, látogatás stb., ne legyenek nem ismert, vagy lekicsinyelt eszkö-

zei az Úr szolgálatának, hanem kiki a nekiadott adományok bő mértékében sáfárcodjék hűséggel.

Hogyha ennyit tett volna egyházunk eddig: akkor most nem ülnék torát gögös orcával, mert akiket nevelt, mert akiknek eleven életéből adott, — ha adott volna —, most védenék, mint édesanyjukat. Mig most igen sokan zavart tekintettel válaszolnának a bitük iránt érdeklődőknek, mert igazában nem tudják, miért tagjai egyházunk közösségének.

Pedig az egyháznak tovább kell mennie feladatának teljesítésében s az egyéni vallásos életre nevelést ki kell egészítenie *szociális neveléssel*. A közösség érzésének ápolására és fejlesztésre van szüksége. Nevelje tehát arra tagjait, hogy ők a szeretet evangéliomának minden következményét vonják le. Igazi istenfiúság nincs embertestvériség nélkül. Ennek alapján pedig építsen fel egy ideális társadalomtant, melynek elveit könyv, napilap, előszó stb. útján vigye bele a köztudatba s teremtsen olyan keresztyén közszellemet, mely a szeretet alapján állva, élő lelkiismeretként helyezkedik szembe a társadalom minden önző, partikuláris törekvésével. Tegyen továbbá egyházunk megfelelő módon rokonszenvesse és bátorra minden olyan buzgóságot, mely a társadalom jólétét munkálja. Ne nyugodjék bele félmunkába, palliatív eljárásokba, hanem vessé a fejszét a fa gyökerére. A bibliai kovász az egész tésztát megerjeszti s az egyháznak ez a szakadatlan erjesztés legfőbb feladata a társadalom életében. A jövőben tehát ne udvaroljon, ne alkalmazkodják, ne vegye magára a mindenkori társadalom képét, hanem ezt alakítsa arra a mennyei képre, melynek eszményi fokon örököse s megvalósítója. Ezért a társadalom életére vonatkozóan minden gondolatát, minden tettét hassa át az a meggyőződés, hogy minden életfejlődésnek, minden tartós boldogulásnak nem az önmagát megemésztő önzés az igazi alapja, hanem az igazság s ami több, mint ez, mert áldozatra is képes: a szeretet.

Fontosnak tartom, hogy tehetsége szerint intézményekben is megvalósítsa elveit. Tehát állítson ott-hont, szegényházat, menhelyet, kórházat stb. De igazi feladatát csak akkor teljesíti, ha a *megelőzésre* serkenti s neveli rá a közt, a társadalom lelkiismeretét. Vívjon eszmei harcot pl. a tulajdon kinövései, a munka meg nem becsülése s általában az önzés minden megnyilvánulása, a társadalom minden bűne és mulasztása ellenében, hogy legyen minél kevesebb a szegény, a hajléktalan, a beteg, a nyomorult. Jelen társadalmi szükségünk szerint programul tűzheti ki tagjainak a munkás-, nő-, cseléd-, gyermek-, vagyoneosztás kérdésének helyes megoldását, közösségre nevelést szövetkezetek alapításával, tömegbetegségek, tömegszendélyek okainak kutatását s az orvoslás megkeresését, de rendeltetésének még inkább megfelelően a szellemi és lelki jólét emelését. Tehát irtsa a pornográfiát, tegye érzékenyebbé a közlelkiismeretét, a közfelelősséget, a közbecsületet. Szociális nevelésének koronájaképpen adjon

végül minden tagjának lelkébe nemes érdeklődést a társadalom élete iránt. Érdeklődés nélkül nincs tette-készség.

De a szociális életre nevelés ne álljon meg az ország határánál. Eddig az ókori zsidónép is eljutott. Mi reánk nézve a szeretet törvénye már teljessé lett. Mi nekünk tehát azt kell hinnünk, azt kell hirdetnünk, hogy az önzés és az erőszak a nemzetek életében is épügy rablógazdaság, mint az egyénében. Ezért minden nemzetközi kérdésben ne az erőszak joga, hanem a jog ereje döntsön s ami újra több ennél: a szeretet. Egyházunk nevelési célja e tekintetben nem lehet kisebb, mint olyan világnézet kifejlesztése, melynek a népszö-vetség, megegyezés, nemzetközi döntőbírótság, politikai erkölcs és felelősség s általában a pacifizmus minden evangéliomszerű gondolata szerves és *letagadhatatlan* alkotórésze. A *kereszttyén* nemzetköziség csak a nemzeti önzésnek, a sovíniszta uszításnak, az álcázott érdekek kérlelhetetlen ellensége, de nem az egyéniség megtaga-dását jelenti. Eszményileg ugyanis a szeretet *mindenkire* kötelező, — gyakorlása áldozathozatal, — áldozatra pedig épen a *legkülönváltabb, legtömörebb, legfejlettebb egyéniségek képesek*. A kereszttyén egyházakat a nem-zetközi élet nagy kérdéseinek elhanyagolása miatt ter-heli a legsúlyosabb mulasztás. Pedig ez az élet a tech-nika mai fejlődése mellett már valóság s méhében for-rongó, megoldásra váró kérdések vajudnak. Hát csak épen az egyházak, az elsősorban hivatalosak nem hal-lanak meg az Úr aggódó kiáltását: „Miért álltok itt, napestig hivalkodván?!“ — A külföldi protestáns test-vérek ismertetése s a velük való összeköttetés ápolása nagyban emelhetné s valóbbá tehetné az összetartozás érzését.

Nagy vonásokban ezekben látjuk egyházunk teen-dőit a társadalmi élet viszonylatában. Minél alkalma-sabb módon neveli tagjait az Isten akaratának megis-merésére, megszeretésére s követésére, annál érzeke-nyebbé teszi azokat a társadalmi élet hiányainak meg-érzésére s hajlandóbbá az orvoslásra.

Mint egyház tovább nem mehet. Tagjainak azon-ban kötelességük tért foglalni a közéletben is, minden egyházi és felekezeti jelleg kizárásával, a szeretet alap-ján, a szeretet nevében. A pestiek tárgyalásokat is foly-tatnak e tekintetben. Sajnos, hogy e szükséges és el-késített pártfogolásnak két hatalmas akadályja van: meg-győződéses tagoknak s egy erős napilap támogatásának hiánya. De elvégre meg kell mozdulnunk, mert minden halogatás, minden féltékenység, minden közönyösség lét-érdekünk. létjogunk pazarlása s az Isten kijelentett akaratának elárulása.

Kiss Lajos.

Nemcsak félelmet öntenek a lelkekbe, hanem kétségbe-esésbe is kergetik őket, akik olyan törvényt hoznak, amely szerint senkinek sem lenne semmi külön tulajdona.

KÁLVIN.

Halottaink.

Vértessy Mór bihartordai református lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró, életének 61., áldásos lelki-pásztori működésének 33., boldog házasságának 31. évé-ben folyó hó 14-én csendesen jobblétre szenderült. A példás családi életével, hűséges és eredménydús munkásságával szövétnekként világolt érdemdús férfiú temetése 16-án a legőszintébb kegyelet és részvét nyil-vánítása mellett történt. Haláláról a gyülekezete pres-biteriuma mély megilletődés érzésétől ihletett gyász-jelentést adott ki. Bánatba merült özvegye, fia, leánya, menyje, veje és unokája találjanak vigasztalódást az Isten gondviselésében és a viszontlátás boldogító hitében.

Simon Dezső, nyugalmazott közigazgatási bírósági ítélőbíró, a kisújszállási református egyház éveken át hűséges, áldozatkész, buzgó és általánosan tisztelt fő-gondnoka, 72 éves korában Kisújszálláson elhunyt. Ér-demeit az egyház kegyelettel örököltette meg.

Áldás és béke lengjen az elhunytak porai felett.

Különfélék.

Egyházkerületi közgyűlés és bizottsági ülések ideje. (Helyesbítés.) Változott körülmények miatt a lapunk múlt számában közölt terminu-sok közül csak a közgyűlés és az ezt közvetle-nül megelőző bírósági ülés és esperesi értekezlet időpontja lesz az elhalasztott terminus; *a többi ülés időpontja marad az először megállapított ter-minus.* Eszerint tehát az *Egyházkerületi Tanügyi Bizottság április 8-án* d. e.; az *Egyházkerületi Pénzügyi Bizottság apr. 8-án* d. u. 3 órakor; *Kollégiumi Igazgató Tanács apr. 9-én* d. e.; *Népiskolai Tanügyi Bizottság apr. 10-én* d. e. lesz. Míg az *Egyházkerületi Rendes Bíróság május 6-án* d. e., az *Esperesi Értekezlet aznap* d. u., az *Egyházkerületi Közgyűlés május 7-én* délelőtt fog megtartatni.

Levél, mely igen sokat és szépet mond. Dávid Sándor, a batizi kisdud egyház lánglelkű pásztorja, a következő sorokat írta dr. Lencz Géza kollégiumi igaz-gatónak: „Kedves Géza! Hálával és szeretettel gondo-lok az öreg kollégiumra és konviktusára, minélfogva amint vettem felhívástokat a gyűjtésre, azonnal számot vettem, hogy mit tehetek az ügy érdekében. Figyelembe véve a megszállott területet, hogy t. i. mennyi lélek után várhattok adományt, úgy látszott nekem, hogy min-den lélek után legalább 1 koronát kell conferáltatni. Batizon van 337 lélek (15 lakóházzal) református, a falu nagy oláh község 1200 lélekkel. Úgy fogtunk tehát a gyűjtés munkájához, hogy kijöjjön az 1—1 korona né-pességünk után. És összegyűjtött, mint az ide csatolt gyűjtőív mutatja, e maroknyi gyülekezet 378 koronát. Sőt emellett 50 koronát sikerült adományoztatni a Kál-vineumnak is. Azt tartom, ha buzditás-félét irogattok a Lapba, s akkor csak 8—10 fillért számítottok lélekszám után, nem jön be a remélt és előirányzott összeg. Egye-

nesen koronát vétesetek a gyűjtőkkel számításba, azt is megadják a lelkes magyarok. Batiz 1919 március 1. Szeretettel köszönt a te régi szerető barátod *Dávid Sándor*.“ Ez a levél serkentse lelkészeinket az odaadó fáradozásra konviktusunk érdekében. Mi pedig ne csak a harangot verjük félre, hogy nincs buzgóság, áldozatkészség híveinkben, hanem értsük meg, hogy csak jó vezető kell, mindjárt másképp megy minden mindenütt. De ne csak serkentsen a Dávid Sándor és a batizi egyház példája, hanem szégyenítse meg azt a néhány faktort, aki tevékenységében messze mögötte maradt a batizi munkálkodásnak. Be fogunk számolni a nevekkkel is.

A debreczeni református egyház presbiteriumának gyűjtési akciója. A debreczeni egyház presbiteriumának lelkész-elnöke, Dicsőfi József, hálás elismerésre méltó buzgósággal vette kezébe a kollegiumi tápintéze felsegélésére Debreczen városán megindítandó gyűjtési akcióját. Lelkes szavakkal hívta fel a március 15-én tartott presbiteriumi gyűlésen a presbitereket a közreműködésre. Hatásos beszédére a népes gyűlés kimondotta, hogy a presbiterek és egyházi képviselők gyűjtőivé személyesen járják be az egész várost, s összegyűjtik a nemes keblűek adományait. Ezt megelőzőleg, március 23-án valamennyi templomban a lelkészek adakozásra buzdító beszédet fognak a közönséghez intézni, s így gondosan előkészítik őket a presbiterek és képviselők megjelenésére. Ha minden, főként népes gyülekezet ilyen áldozatos buzgósággal eszközölne volna a gyűjtést: nem kellene néhány 10—15 ezer lelket számláló egyházhoz újabb kérést intézni, hogy tanuljanak Debreczentől! Elmondhatjuk Debreczenre, hogy csak „nem rejtezhetik el a hegyen épített város!“ (Máté 5: 14). Most nyugodtan nézünk az eredmény elé, mely a Dicsőfi József lelkész gyűjtő buzdítása után fényes sikkal fog előre láthatólag befejeződni. Előre is hálás elismerés és köszönet illesse úgy a kezdeményező lelkész-elnököt, min a buzgó presbitereket és egyházi képviselőtestület tagokat.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság f. hó 11-én tartott választmányi ülésén a lemondott titkár helyetteséül dr. Madai Gyula budapesti főgimnázium tanárt választotta mng, a Szemle ideiglenes szerkesztésére pedig dr. Lencz Géza egyetemi tanárt kérte föl. A Szemlére nézve úgy határoztak, hogy az negyedévenként jelenjen meg; a kiadványok, a Koszorút kivéve, a jobb idők beálltaig szünetelnek.

A Debreczeni Székely Társaság március 16-án délelőtt a vármegyeháza dísztermében hazafias ünnepélyt tartott, amelyen a sikerült művészi számok mellett dr. Darkó Jenő egyetemi tanár, a Társaság elnöke, ünnepi beszéde folyamán Jorga bukaresti egyetemi tanár könyvéből tanulságos részleteket olvasott fel annak igazolására, hogy az erdélyi oláhok helyzete összehasonlíthatatlanul jobb, mint a romániai románoké.

A hevesnagykunsági egyházmegye folyó hó 26. és 27. napjain tartja tavaszi közgyűlését Kisújszálláson.

Március 15-én délelőtt 10 órakor a református főgimnázium, délután 3 órakor a tanítóképző intézet növendékei rendeztek sikerült hazafias ünnepélyeket. A felsőbb tanulók szokásos ünnepségét az egyetem ifjúsága tartotta a kollégiumban és a Kossuth-szobor előtt.

Rendkívüli havi segély. Több egyházi lap hirdadása szerint a január—február—március havi 900 koronás rendkívüli segélyek kiutaltattak az egyházi főhatóságokhoz.

Uj esperes. A veszprémi egyházmegye e hó 8-án Demjén Márton veszprémi lelkészt választotta meg espereséül. A nagybuzgalmú és értékes tapasztalatokban gazdag férfiú működését tegye az Úr gyümölcsözővé! Ad multos annos!

A debreczeni egyházmegye folyó hó 19-én tartotta tavaszi közgyűlését Dávidházy János esperes és Fráter Barnabás gondnok elnöklete mellett.

A Kálvin Szövetség április 8—10. napjain Budapesten (Ráday-utca 28. sz.) konferenciát tart, amelyen a legaktuálisabb kérdések megbeszélése kerül szőnyegre. A konferenciára jelentkezéseket a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap Szerkesztőségéhez (Budapest, IX., Ráday-utca 28. sz.) kell küldeni.

A mezőtúri egyház Kónya Gábor utódaul Falussy Gusztáv ottani vallásitanító segédlelkészt választotta meg. Öszinte szívvel üdvözljük.

„A keresztényszocialista párt protestáns tagjai“ aláírással az Alkotmány március 15-i számában vezető helyen csatlakozásra buzdító szöveget jelent meg.

A Középkolai Tanáregyesület Eudapesti Köre e hó 9-én ülést tartott, amelyen 101 szavazattal 35 ellenében kimondták, hogy a vallásoktatásnak a középiskolákból való kiküszöbölését kérik. A javaslattevő érvei között a biblia egyes mondatainak irányzatos elferdítésével csinált ilyen argumentumok is szerepeltek: a vallás a munkát büntetésnek nézi és a szegényeket boldogoknak hirdeti; a szegénység nem szükséges, nem boldogok a szegények, nem kell a keresztet türelemmel viselni stb. Fogja-e boldogítani a jövőt ez a világnézet, nem tudjuk; de hogy a múltban sokan megtapasztalták, hogy a szegénynek drága kincs a hit: az bizonyos. Az is bizonyos, hogy szegények mindenkor lesznek közöttünk; Jézus azonban, épen mert eltávoztunk tőle, nincs mindenkor velünk.

A vallásoktatásnak az iskolákban való meghagyását illetőleg Prohászka Ottokár az Alkotmány március 6-ki számában azt a megoldási eszmét veti fel, mely szerint megkérdendőek volnának a szülék s csak azok gyermekeit tanítanák a vallásra, akik ezt kívánják. A vallásitanításnak ezt a fakultatív módját a nemzetgyűlés döntéséig elfogadhatónak véli Kunfi közoktatásügyi miniszter is.

A nyári időszámítás — hír szerint — április 1-én kezdődik.

Meghosszabbítás. Több lelkészársunk megkeresése és kívánsága következtében a tápintézeti gyűjtőívek bekérését és beküldését püspök úr hozzájárulásával a kollegiumi intéző bizottság március 15-ről május hó 1-ső napjára halasztotta.

A Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör folyó hó 22-én, szombaton délután 5 órakor a Kollégium dísztermében Protestáns Estélyt rendez. Az idény eme harmadik estélyének műsora a következő: 1. Enekel a kollégiumi Kántus. 2. Az egyház és állam szétválasztásáról előadást tart dr. Pokoly József. 3. Szavál Pröhle Vilma úrleány. 4. Enekel a kollégiumi Kántus. Az estélyre felhívjuk az érdeklődők szíves figyelmébe.

Lelkészbeiktatás. A badalói egyházban e hó 2-án iktatták be az új lelkipásztort: Rätz Miklóst, ki Erdélyből, Magyargyerőmonostorról, az oláhok elől kénytelen volt elmenekülni. A beiktatást Pap János tanácsbíró végezte. A sok megpróbáltatáson keresztül ment ifjú lelkész 2Tim. 2₃. alapján lendületes beszéd kíséretében tett szent fogadalmat, hogy lelkipásztori teendőit, mint Jézus Krisztus híu szolgája fogja teljesíteni.

Egy hollandi lap Erdély elszakítása ellen. A Handelsbladed hosszabb cikkben foglalkozik az erdélyi kérdéssel és arra a következtetésre jut, hogy Erdélynek Romániába való bekebelezése föltétlenül a *kulturális színvonal súlyedésével járna*. A hollandi lap szerint az erdélyi probléma legszerencsétlenebb megoldása lenne.

Kossuth halálának negyedszázados évfordulóját e hó 20-án kegyeletes emlékezéssel ülte meg a budapesti egyetemi és főiskolai ifjúság.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1422—1919. szám.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Van szerencsém Nagytiszteletűséged becses figyelmét felhívni az elemi népiskolák szorgalmi ideje tárgyában a „Hivatalos Közlöny” legközelebbi számában megjelenő közoktatásügyi miniszteri rendeletre, egyben kérem, hogy annak szigorú végrehajtását a maga részéről is ellenőrizni méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel
Debreczen 1919. évi március hó 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A biharugrai református egyház pályázatot hirdet a III—VI. osztályú kántor-fitanítói állásra.

Köteleességek: a fenti osztályok tanítása s a téli hónapokban ismétlősök oktatása; kántori teendők végzése templomban és temetések alkalmával, ezenkívül kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén szószéki teendők végzése.

Pályázati okmányok április 1-ig a református lelkészi hivatalhoz küldendők. A választás április 6-án múlhatatlanul megtörténik. Állás a megválasztás után azonnal elfoglalandó, ezen

időtől fogva kapja megválasztott a fizetését is és pedig a református egyháztól: minden évnegyedre 196 koronát; kántorságért minden évnegyedre: 25 koronát és egy évre 6¹/₂ kat. hold földet haszonélvezetül és két legeltetési jogot; továbbá a polg. községtől ismétlősök tanításáért évi 30 koronát, failletmény címen évi 56 koronát.

Ha okleveles a megválasztott, a fenti fizetéseken kívül kapja az államsegélyeket is.

Lakása: két szoba, konyha, kamara, pince, istálló és mintegy 300 □-öl területű kert haszonélvezete.

E folyó 1919-ik évre — miután hivatalának elfoglalási ideje április hóban történik, a földek terméseiből, melyek mind tavasziak és a magvisszatérítés esetén felesek — az elválasztott tanító a termés felének az állás elfoglalása idejétől számítandó öt megillető részt kapja, míg a többi rész a jelenlegi helyettest illeti.

Kelt Biharugrán, 1919 március hó 17.

Tisztelettel

Nagy Imre,
református lelkész.

Pályázat

a máramarosugocsai egyházmegyébe kebelezett fertősalmási lelkészi állásra, melynek javadalma: 1. 50 köből tiszta rostált búza, 2. 34 szekér széna, 3. szénapótlék 35 K, 4. tizenkettő öl elsőosztályú tűzifa, 5. három hold föld egy tagban, 6. stóla egyházkerületi határozat szerint, 7. tizenkettő hold legelő, melynek adóját az egyház fizeti. — E terménybeli javadalmak 987 koronára értékeltek. Ezekon kívül javadalom még 513 K kongrua. — Beruházás nincs bejelentve. Törvény szerint felszerelt pályázati kérvény Biki Ferenc espereshez (Nagyszöllös) 1919. év április hó 13-ik napjáig adandó be. Állását 1919 június hó 1-én tartozik a megválasztandó lelkész elfoglalni.

Házvezetőnő

Teljesen egyedül álló, középkorú, szerény igényű nő otthont találhat három tagból álló családnál. Feltételek megállapodás szerint.

(2—2) **Áll. közjegyző**
(Abádszalók Szolnok m.)

Házvezetőnőnek

szerény igényű középkorú nőt keres lelkész-család. Feltételek megállapodás szerint.

Ajánlatokat kér

(2—3) **Olajos Pál** református lelkész
Törökszentmiklós.